

POSELSTWO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ W MEKSYKU (SYGN. 593)

Selected Records of the Embassies, Consulates and Diplomatic Legations of the Polish Republic: Diplomatic Legation in Mexico City

2017.79.1, RG-15.532

United States Holocaust Memorial Museum Archives
100 Raoul Wallenberg Place SW
Washington, DC 20024-2126
Tel. (202) 479-9717
e-mail: reference@ushmm.org

Descriptive Summary

Title: Poselstwo Rzeczypospolitej Polskiej w Meksyku (Sygn.593): Selected Records of the Embassies, Consulates and Diplomatic Legations of the Polish: Diplomatic Legation in Mexico

Dates: 1930-1945

Creator: Poland. Poselstwo (Mexico)

Accession Number: 2016.79.1

Record Group Number: RG-15.532

Extent: 8,399 digital images: PDF (3.88 MB)

Repository: United States Holocaust Memorial Museum Archives, 100 Raoul Wallenberg Place SW, Washington, DC 20024-2126

Languages: Polish

Access: Collection is open for use, and is available on the museum's internal network as a digital collection.

Reproduction and use: Reproduction of more than 100 pages of copies of documents for researchers or other institutions requires a written permission of the General Director of the State Archives of the Republic of Poland. Publication of more than 10 complete documents in an individual work requires the

written authorization of the General Director. The Museum may not publish any archival material obtained from the General Director, including specific archives under his control, on the Internet, the World Wide Web, or any other publicly accessible on-line network without the written permission of the General Director. Citation of the materials in any publication must refer to the Museum and the Polish State Archives and must include the name of the archival group and catalogue number of the originals.

Preferred citation: (Identification of item), Poselstwo Rzeczypospolitej Polskiej w Meksyku (Sygn.593): Selected Records of the Embassies, Consulates and Diplomatic Legations of the Polish: Diplomatic Legation in Mexico 1930-1945, RG-15.532, United States Holocaust Memorial Museum Archives, Washington, DC.

Acquisition information: Source of acquisition is the Archiwum Akt Nowych w Warszawie, Poland, Sygn. 593. The United States Holocaust Memorial Museum Archives received the filmed collection via the United States Holocaust Memorial Museum International Archival Programs Division in March 2017. This is a cooperative project based on the agreement between USHMM and Yad Vashem, Israel.

Forms part of the Claims Conference International Holocaust Documentation Archive at the United States Holocaust Memorial Museum. This archive consists of documentation whose reproduction and/or acquisition was made possible with funding from the Conference on Jewish Material Claims Against Germany.

Existence and location of originals:

Archiwum Akt Nowych
ul. Stefana Hankiewicza 1
02-517 Warsaw
tel: 011 48 22 58 93 118
fax: 011 48 22 58 93 001
email: secretariat@aan.gov.pl
Web page: www.aan.gov.pl

Copyright Holder:

Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych
ul. Rakowiecka 20
Warsaw 02-517
Poland
Tel. 011 48 22 565-46-00
e-mail: ndap@archiwa.gov.pl
Web page: www.archiwa.gov.pl

Accruals: Accruals may have been received since this collection was first processed, see archives catalog at collections.ushmm.org for further information.

Processing history: Aleksandra Borecka, May 2017.

References

<http://santarosa.com.pl/dziennik-henryka-stebelskiego>

<http://www.sybirak1940.com/kolonia-santa-rosa-ndash-meksyk.html>

<http://santarosa.com.pl/santa-rosa-english>

Chmielewski, Jan Witold. *Polskie Osiedle Santa Rosa w Meksyku, 1943-1946*. Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach. Warszawa: Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, 2015.

RG-59.046: 2010.306. Kolekcja Generała Władysława Andersa (KGA.11): General Władysław Anders collection, 1939-1947.

Biographical Note

Colonia Santa Rosa, A Polish Refugee Camp In Mexico , 1943-1946.

Shortly after Poland became involved in World War II, the Soviets invaded and took over the eastern part of Poland. Approximately 100,000 Polish citizens were arrested during the two years of Soviet occupation. The prisons soon got severely overcrowded, with all detainees accused of anti-Soviet activities. The NKVD had to open dozens of ad-hoc prison sites in almost all towns of the region. The wave of arrests and mock convictions contributed to the forced resettlement of large categories of people ("kulaks", Polish civil servants, forest workers, university professors) to the Gulag labor camps and exile settlements in remote areas of the Soviet Union. Altogether the Soviets sent roughly a million people from Poland to Siberia. According to Norman Davies, almost half had died by the time the Sikorski-Mayski Agreement had been signed in 1941. Around 55% of the deportees to Siberia and Soviet Central Asia were Polish women.

In 1940 and the first half of 1941, the Soviets deported a total of more than 1,200,000 Poles in four waves of mass deportations from the Soviet-occupied Polish territories. The first major operation took place on February 10, 1940, with more than 220,000 people sent to northern European Russia. The second wave of 13 April 1940, consisted of 320,000 people sent primarily to Kazakhstan. The third wave of June–July 1940 totaled more than 240,000. The fourth and final wave occurred in June 1941, deporting 300,000. According to the Soviet law, all residents of the annexed area, dubbed by the Soviets as citizens of former Poland, automatically acquired Soviet citizenship. But, actual conferral of citizenship required individual consent and residents were strongly pressured for such consent. Those refugees who opted out were threatened with repatriation to German-controlled territories of Poland.

The Poles and the Soviets re-established diplomatic relations in 1941, following the Sikorski-Mayski Agreement. Some Polish refugees were relocated to Mexico. There was created the refugee camp called Colonia Santa Rosa that was located in the Mexican state of Guanajuato and was populated by people forcibly removed from Poland. Some of the refugees were only given a half an hour to gather their belongings before their odyssey that deposited them in an unfamiliar land across the ocean.

Most of the Polish refugees who were sent to the camp were moved to Mexico in 1943. The first refugees were relocated from Polish refugee camps that had formed in India, many of them arriving via Iran, with a stopoff in Australia. The first arrivals were originally transported to California, but due to the desire of the United States to maintain good relations with Stalin's regime, they were hastily relocated to Mexico. A large component of Colonia Santa Rosa was made up of orphans and there was a Catholic orphanage that was set up at the site with hundreds of children. The camp was financed by Polish-American relief organizations to avoid a financial burden on Mexico, and Poles were restricted to the camp's boundaries and not allowed to leave. Still, their standard of living at the Mexican camp was much better than many other Polish refugee camps around the world due to the support of the Polish-

Americans. The camp became a microcosm of Polish culture and there was a great deal of effort devoted to preserving the Polish way of life even though the refugees were physically thousands of miles away from their homeland. Colonia Santa Rosa existed as a Polish refugee camp until 1946, whereupon it dispersed and the refugees scattered to different regions. Many of them relocated in the United States, Canada or Great Britain, and some eventually returned to Poland. [Source: Internet Wikipedia]

Scope and Content of Collection

Notes, circulars, correspondence, memorandums, telegrams, speeches, reports, registers, newspaper clippings relating to search of the opportunities for Polish agricultural settlement and Jewish immigration in Honduras, Santo Domingo, Colombia, Venezuela; social welfare for emigrants and Polish refugees in Mexico, recruitment of Polish workers in Central America, illegal immigration, circulars concerning the forgery of passports, passport regulations of the Free City of Gdansk, establishment in Mexico of the Committee for the Care of Polish Refugees, negotiations with the Mexican government on the arrival of Polish refugees; Lists of Polish refugees in India; in Karachi, in Africa, and refugees arriving in Mexico, a list of Jews who had received Honduran passports in Switzerland and were found in the Vittel camp, refugees in Camp Santa Rosa (León, Mexico), boarding of refugees on U.S.S. "Hermitage", activities of Jewish organizations in Mexico and Central America countries. protests against anti-Semitism and Polish-Jewish relations in Mexico, USA and Peru, and other records about the extermination of Jews under the German occupation in Poland and other European countries.

System of Arrangement

Arranged in three series:

1. Emigration of Poles, Jews and other Polish minorities to Latin America , 1931-1945
2. Santa Rosa camp in Mexico, military registration and assistance to Polish citizens, 1943-1945
3. Activities of Jewish organizations in Mexico and Central America countries, 1933-1945.

Indexing Terms

Personal Name:

Camacho, Manuel Ávila, 1897-1946.

Sikorski, Władysław, 1881-1943.

Corporate Name:

Rzeczpospolita Polska (Government-in-exile)

Poland. Poselstwo (Mexico)

Poland. Ministerstwo Spraw Zagranicznych.

War Relief Services-National Catholic Welfare Conference (U.S.)

World Jewish Congress.

Poland. Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. Wydział nauki.

Vittel (Concentration camp)

Hermitage (Ship : LSD-34)

Santa Rosa (Concentration camp)

Genre/Form:

Circulars.

Correspondence.

Memorandums.

Registers.
Speeches, addresses, etc.

Geographic Name:

León (Mexico)--History.
Mexico--Emigration and immigration--History--20th century.
Poland--Foreign relations.
Poland--History--Occupation, 1939-1945.

Topical Term:

World War 1939-1945--Atrocities--Poland.
World War, 1939-1945--Deportations from Poland.
World War, 1939-1945--Diplomatic history.
World War, 1939-1945--Refugees--Mexico.
Polish people--Evacuation and relocation, 1939-1945--Registers.
Polish refugees--Mexico--History--20th century.
Jewish refugees--South America--History--20th century--Registers.
Holocaust, Jewish (1939-1945)--Europe.

CONTAINER LIST

NOTE: Polish inventory provided by the United States Holocaust Memorial Museum International Archival Programs Division.

Archiwum Akt Nowych w Warszawie (The Central Archives of Modern Records)

	593, Poselstwo RP w Meksyku 1930-1945
51	Honduras. Możliwość przyjęcia polskich uchodźców. Korespondencja. 1932 – 1933, 1941
52	Santo Domingo – możliwości polskiego osadnictwa rolnego i imigracji żydowskiej. Raport Konsulatu RP w Santo Domingo, informacje Ambasady RP e Waszyngtonie, Poselstwa RP w Meksyku, korespondencja, umowa, wycinek prasowy. 1932, 1937, 1938, 1941
52a	Santo Domingo – możliwości polskiego osadnictwa rolnego i imigracji żydowskiej. Raport Konsulatu RP w Santo Domingo, informacje Ambasady RP e Waszyngtonie, Poselstwa RP w Meksyku, korespondencja, umowa, wycinek prasowy. 1932, 1937, 1938, 1941
53	Kolumbia – projekty polskie osadnictwa rolnego pod auspicjami Ligi Morskiej i Kolonialnej. Kolumbijska polityka imigracyjna wobec uchodźców żydowskich. Rozmowy o

	możliwości osadzenia polskich uchodźców wojennych. Raporty konsulatów RP w Bogocie i w Cali, korespondencja, wycinki prasowe. 1936 – 1937, 1940, 1941
54	Wenezuela – osadnictwo polskie. Projekty umowy imigracyjnej polsko – wenezuelskiej. Imigracja duńska. Powołanie Institutu Tecnico de Inmigracion y Colonizacion w Wenezueli. Wizyta S. Strzemińskiego w Wenezueli i na Trynidadzie. Sprawa przyjazdu uchodźców polskich z Węgier i z Rumunii. Raporty Poselstwa RP w Meksyku, korespondencja, odpis umowy imigracyjnej polsko – boliwijskiej, wycinek prasowy. 1938 – 1940
55	Meksyk, Ameryka Środkowa – polityka imigracyjna. Warunki dopuszczania imigracji przez władze meksykańskie; tajne zarządzenie uniemożliwiające wjazd Polaków do Meksyku. Projekt polskiego osadnictwa rolnego w Nikaragui. Ograniczenia imigracyjne, w tym antyżydowskie, w Kostaryce i w Hondurasie. Przepisy obowiązujące imigrantów do Panamy. Neutralizacja obywateli polskich w Kostaryce. Okólniki MSZ, publikacje oficjalne, korespondencja, wycinki prasowe. 1939 – 1942, 1944
56	Gwatemala. Sprawa ograniczeń nakładanych na obywateli polskich w Gwatemali. Korespondencja, wycinki prasowe. 1940
59	Meksyk. Comité de Ayuda para las Victimas de la Guerra en Polonia w Meksyku. Komitet Pomocy Ofiarom Wojny w Polsce w Meksyku. Sprawozdania z zebrań dyrekcji, korespondencja. 1940
60	Meksyk. Związek Polski w Meksyku – powstanie i działalność, m.in. Koła Pań, uczestnictwo w Komitecie Międzypolitycznym w Meksyku, walka z antysemityzmem, stosunki z kolonią czeskosłowacką i żydowska. Sprawa założenia czasopisma. Statut, protokoły z zebrań, raporty Poselstwa RP w Meksyku, korespondencja, egzemplarze komunikatów związku. 1940 – 1942
65	Meksyk, Panama, Wenezuela – opieka społeczna nad emigrantami i uchodźcami polskimi. Sprawa opieki duszpasterskiej dla kolonii polskiej w Meksyku. Towarzystwo Pomocy Polonii Zagranicznej. Interwencja w sprawie obywateli polskich aresztowanych w Panamie. Uchodźcy wojenni polscy z Hiszpanii w Wenezueli. Noty, okólniki, wydawnictwo, depeşe, korespondencja. 1928, 1931, 1932, 1936, 1937, 1941, 1942
66	Meksyk, Ameryka Środkowa. Nominacja Ignacego Wygarda na delegata Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej. Mianowanie zastępcy delegata MpiOS w Meksyku Zbigniewa Waydy. Sprawa możliwości umieszczenia w Meksyku uchodźców polskich. Korespondencja. 1942 – 1945
67	Kostaryka, Brazylia. Interwencja Poselstwa RP w Meksyku na rzecz Żydów obywateli polskich w Kostaryce. Wstrzymanie dopływu uchodźców do Brazylia. Raporty, informacje, korespondencja, wycinki prasowe. 1941 – 1942
68	Ameryka Środkowa, Kolumbia, Meksyk, Wenezuela – sprawa rekrutacji robotników polski; praca dla polskich inżynierów z Turcji; możliwość ewakuacji polskich inżynierów i techników z Francji (Vichy). Komunikat MSZ, memoriały, informacje, lista inżynierów i

	techników we Francji, korespondencja, telegramy. 1937, 1940 – 1943
69	Ameryka Środkowa, Meksyk. Pośrednictwo pracy i inne informacje w sprawach imigracyjnych m.in. dla uchodźców wojennych. Przyjazd do Meksyku Władysława Gorczyńskiego Noty, korespondencja. 1939 – 1941
82	Meksyk. Okolicznościowe przemówienia i odczyty pracowników Poselstwa RP w Meksyku, m.in. w „Sociedad de Amigos de Polonia”, z okazji święta 3 Maja, ustanowienia przedstawicielstwa Czechosłowackiego w Meksyku, w Federacji Żydów Polskich z okazji uczczenia pamięci Adama Czerniakowa. Odczyt prof. Arthura Prudden Colemana, na temat: „La cultura eslava” (Kultura słowiańska). Raporty placówek RP, teksty przemówień, korespondencja. 1936 – 1937, 1939 – 1942, 1944 – 1945, bez dat
83	Meksyk. Obchody i uroczystości (polskie i obce, m.in. rocznice wybuchu wojny, spotkania antynazistowskie, święto Niepodległości Polski, 24 rocznicy proklamowania Królestwa Jugosławii, drugiej rocznicy objęcia władzy przez Prezydenta Meksyku, gen. Manuela Avila Camacho, „Manifestacion en Honor de Polonia Martir” (Manifestacja na rzecz Polski Cierpiącej). Teksty przemówień, korespondencja, fotografia, afisze, wycinki prasowe. 1940 - 1943
111	Meksyk, Ameryka Środkowa – wizyty premiera rządu RP i naczelnego wodza Wł. Sikorskiego w Meksyku. Sprawa konfliktu polsko – żydowskiego w Meksyku. Obchody żałobne po śmierci i w pierwszą rocznicę śmierci gen. W. Sikorskiego na terenie kompetencji Poselstwa RP w Meksyku. Raporty, teksty przemówień, noty memoriał Polonii, oświadczenia, tłumaczenia artykułów, korespondencja, telegramy, wycinki prasowe, fotografia gen. W. Sikorskiego. 1942 – 1944
135	Regulaminy i instrukcje wewnętrzne Poselstwa (RP w Meksyku, m.in. zakaz kontaktu pracowników z Pawłem Garbińskim i kontakt z czasopismami żydowskimi „Der Weg” i „Die Stimme”. Ochrona tajemnicy służbowej w urzędzie. 1934, 1937 – 1944
168	Nielegalna imigracja, okólniki w sprawach fałszowania paszportów, oznaczanie paszportów osób podejrzanych, zasady wystawiania paszportów w czasie wojny. Sprawa paszportu rzekomego obywatela RP dr Friedricha Karla Kaula. Raporty, okólniki MSZ, informacje, korespondencja, wycinek prasowy. 1925, 1929, 1932, 1935 – 1942
169	Przepisy paszportowe Wolnego Miasta Gdańsk. Instrukcja, przepisy, korespondencja. 1924, 1929, 1931 – 1932, 1938 – 1941
170	Uchodźcy wojenni z Polski. Sprawa wpuszczenia uchodźców do Meksyku i Ameryki Środkowej, współpraca m.in. z Comité Central Israelita de Mexico, World Jewish Congress. Listy obywateli polskich narodowości żydowskiej przebywających w Portugalii. Raporty, noty, instrukcje, okólniki, korespondencja, telegramy, wycinek prasowy. 1940 – 1945
171	Uchodźcy wojenni z Polski w Meksyku, Indiach, Afryce, Hondurasie. Utworzenie w Meksyku Komitetu Opieki nad Uchodźcami Polskimi, pertraktacje ze stroną meksykańską w sprawie przyjazdu uchodźców polskich. Spisy: uchodźców polskich na terenie Indii;

	przybyłych do meksyku, w Karachi, na terenie Afryk. Spis Żydów, którzy otrzymali paszporty Hondurasu w Szwajcarii i znaleźli się w obozie w Vittel. Raporty informacje, notatki, korespondencja, depesze, wycinki prasowe. 1942 – 1945
172	Uchodźcy wojenni z Polski w Obozie Santa Rosa w Meksyku. Liczebność, położenie, pomoc. Raporty, korespondencja, spisy, sprawozdania. 1943, 1944
173	Uchodźcy wojenni z Polski w Obozie Santa Rosa w Meksyku. Rozliczenie finansowe i transportu uchodźców polskich z Indii do Meksyku. 1943, 1944
174	Uchodźcy wojenni z Polski w Obozie Santa Rosa w Meksyku. Transport na statku U.S.S. „Hermitage”. Notatki, lista transportu, uwagi kapitana, zestawienie mężczyzn z rodzinami, gazeta pokładowa. 1943
175	Uchodźcy wojenni z Polski w Obozie Santa Rosa w Meksyku. Przygotowania do przyjęcia uchodźców, m.in. umowy z zakładami i przedsiębiorstwami. Organizacja służby zdrowia w osiedlu; wizyta delegatek rady Polonii Amerykańskiej. Przekazywanie darów Polish War Relief. Opieka duszpasterska. Raporty, zestawienia, informacje, programy, korespondencja, plany obozu, spisy uchodźców.
176	Uchodźcy wojenni z Polski w Obozie Santa Rosa w Meksyku. Sytuacja w osiedlu, sprawa elementów przestępczych. Raporty delegatury z MPIOS, sprawozdania delegatury Ministerstwa Wyznań religijnych i Oświecenia Publicznego, pokwitowania otrzymanych i rozdziału darów wśród uchodźców, korespondencja. 1943, 1944
177	Uchodźcy wojenni z Polski w Obozie Santa Rosa w Meksyku. Sprawy karne i straży obywatelskiej. Meldunki, protokoły przesłuchań, korespondencja. 1943
178	Uchodźcy wojenni z Polski w Obozie Santa Rosa w Meksyku. Wycinki z gazet o Santa Rosa pochodzące z prasy polonijnej ze Stanów Zjednoczonych, Kanady oraz meksykańskiej. 1943 – 1944
179	Uchodźcy wojenni z Polski w Obozie Santa Rosa w Meksyku. Opieka nad uchodźcami z ramienia Działu Opieki Społecznej Tymczasowego Komitetu Treasury dla Spraw Polskich w Londynie, wykonywana przez H. Stebelskiego. Sprawa opcji obywatelskiej. Wykaz osób pragnących pozostać w Meksyku. Korespondencja, sprawozdania, raporty, zestawienia, zaświadczenia, telegramy, notatki, wycinki prasowe. 1944 – 1950
180	Uchodźcy wojenni z Polski w Obozie Santa Rosa w Meksyku. Rosa H. Stebelski, przedstawiciel Interim Treasury Committee w Londynie – opieka nad uchodźcami przebywającymi w Santa Rosa. Lista osób uprawnionych do odbioru zasiłku z War Relief Service N.C.W.C. Pokwitowania, czeki, rachunki, zestawienia wypłaconych zasiłków, korespondencja. 1947, 1949 - 1953
181	Uchodźcy wojenni z Polski w Obozie Santa Rosa w Meksyku. Czasopismo „Polak w Meksyku”. Nr 11, 16 – 18 z 1944 oraz nr 2(21) – 6(25) 1945 oraz wydawnictwo poświęcone obozowi. 1944 – 1945

182	Uchodźcy wojenni z Polski w Obozie Santa Rosa w Meksyku. Sprawa rozbudowy osiedla, wypadków antysemitycznych, sytuacja w administracji. Protokoły, raporty, korespondencja, wycinki prasowe. 1943, 1944
183	Uchodźcy wojenni z Polski w Obozie Santa Rosa w Meksyku. Potwierdzenie przekazów pieniężnych od instytucji, głównie polonijnych i osób prywatnych. Korespondencja, potwierdzenia, rachunki. 1943 – 1945
184	Uchodźcy wojenni z Polski w Obozie Santa Rosa w Meksyku. Pomoc w sprawach finansowych z: Polish American Council, Ministerstwa Spraw Zagranicznych, Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej, z placówek polskich. Preliminarze budżetowe, korespondencja, telegramy. 1943 – 1945
185	Uchodźcy wojenni z Polski w Obozie Santa Rosa w Meksyku. Działalność szkół i świetlic polskich. Sprawozdania, zarządzania, korespondencja, wypracowania dzieci i preliminarze budżetowe. 1943 – 1945
186	Uchodźcy wojenni z Polski w Obozie Santa Rosa w Meksyku. Zarząd Osiedla – działalność. Korespondencja, informacje. 1943
187	Uchodźcy wojenni z Polski w Obozie Santa Rosa w Meksyku. Zarząd Osiedla – działalność. Korespondencja, informacje. 1944
190	Sprawy wojskowe. Ochotnicy, zgłoszenia, sprawa przyjmowania Żydów do Wojska Polskiego. Karty rejestracyjne, korespondencja, dokumenty wojskowe instrukcje. 1939 – 1942
203	Mniejszość żydowska w Polsce. Działalność organizacji żydowskich w Meksyku i krajach Ameryki Środkowej. Protesty przeciw antysemityzmowi w Polsce. Stosunki polsko – żydowskie w Meksyku, USA i Peru. Informowanie rządu Meksyku i krajów kompetencji. Poselstwa o eksterminacji Żydów pod okupacją niemiecką. Raporty i informacje Poselstwa RP w Meksyku, noty, powielane materiały i informacje MSZ, instrukcje MSZ, telegramy, wycinki prasowe, wydawnictwo „Polish Press Information Bulletin”, korespondencja. 1933, 1935, 1937 – 1938, 1941 – 1945.